

ST·OLAV

K A T O L S K T I D S S K R I F T

N R. 21

80. ÅRGANG
2. NOVEMBER

1 9 6 8

«HVA ER DET SOM HENDER
I DEN KATOLSKE KIRKE?»

(SIDE 327, 328, 330, 334)

BONDEVIKS
PROBLEM —

(SIDE 332)

"OSENDE"
MATERIALISME

(SIDE 333)

"SKYGGER
OVER
AFRIKA"

(SIDE 340)

SAKEN MOT
SCHILLEBECKX

(SIDE 326)

● **VATIKANET:** Det er ingen læremessig prosess igang mot den hollandske pater Schillebeckx, og det blir ingen. Det er den offisielle talsmann for Vatikanet, mgr. Vallainc som sier dette til journalistene i Roma. Han bekrefter at Kongregasjonen for troselæren hadde bedt om en uttalelse av professor Karl Rahner om saken, men legger til: Dette er ikke skjedd for å gi Rahner i oppdrag å forsvare pater Schillebeckx, men fordi han er en venn av den hollandske teologen og deler hans meninger på forskjellige felter. Man ville gjerne høre Rahners synspunkter for bedre å kunne forstå pater Schillebeckx.

Internasjonal presse, også norske korrespondentmeldinger har fortalt om at pater Schillebeckx er truet av «en kjetterprosess» i Roma for enkelte meninger og uttalelser. Mgr. Vallainc kom på nevnte pressemøte med en vennlig formaning til de tilstedeværende: Jeg tror det er min plikt å advare mine venner journalistene mot forhastede, overfladiske og unøyaktige rapporter. Det er i dette tilfelle gjort forsøk på å skape en atmosfære av forfølgelse, man har snakket om metoder som sikkert ikke svarer til vårt århundres mentalitet.

Fra Haag meldes at rektorene ved seks teologiske høyskoler i Nederland har protestert mot den form undersøkelsene mot pater Schillebeckx har tatt i et brev til statssekretæren, kardinal Cicognani, kardinal Garonne i Kongregasjonen for undervisning og kardinal Seper i Kongregasjonen for troselæren.

● **DJAKARTA:** Da grunnstenen til en ny katolsk kirke i Tuminting (på Celebes) skulle legges en søndag i oktober, styrtet fremmede overfallsmenn løs på de tilstedeværende, truet prestene med dolker og trampet på de indonesiske og

pavelige flagg. En pike og en ung mann ble såret. — Provinsens myndigheter har bedt befolkningen om å forhindre lignende aksjoner, og både det muhamedanske samfunn og den katolske kirke har erklært at det dreier seg om overfall fra medlemmer av en kommunistbevegelse som forsøker å utnytte motsetninger mellom de to store religiøse samfunn ved provokasjoner.

● **ESSEN:** Forlaget Fredebeul-Koenens pocketbok «Erstes Echo auf Humanae Vitae» av Ferdinand Oertel har allerede kommet i fire opplag. Denne dokumentasjon over de viktigste standpunkter i debatten er i siste utgave utvidet med stoff fra den siste Katholikentag i Essen og en erklæring av 15 moralteologer.

● **STOCKHOLM:** Den lutherske bispekonferanse i Sverige har, ifølge KNA, på sitt siste møte besluttet å foreslå at det nedsettes en studiegruppe hvor det kan føres gjensidige samtaler mellom representanter for statskirken og den katolske kirke i Sverige. Erkebiskop Josefson har fått som oppdrag å forberede opprettelsen av en slik gruppe sammen med den katolske biskop av Stockholm, John E. Taylor.

● **KANSAS CITY:** Biskop Helmsing har offentlig fordømt den katolske avisen National Catholic Reporter som utgis av legfolk. Biskopen som tidligere har støttet avisen, retter nå skarp kritikk mot den redaksjonelle linje og hevder at medarbeidere har påført Kirken stor skade.

Avisen hevdet i oktober bl. a. at omtrent 50 prosent av prestene i USA står i opposisjon til encyklikaen Humanae Vitae tanker om fødselsregulering.

GUDSTJENESTER PÅ SØN- OG HELLIGDAGER	Stillemesse	Høymesse
OSLO: <i>St. Olavs kirke</i> , Akersveien 5. Biskopen og prestegården 20 72 26. Sogneprestkontoret 20 72 44	7.00 9.00 9.45 og 19.00	11.00
<i>St. Hallvard kirke</i> , Fransiskanerne, Enerhauggt. 4, tlf. 67 23 83	8.35 18.00	11.00 —
<i>St. Dominikus kirke</i> , Dominikanerne, Neuberggaten 15, tlf. 55 07 71	8.15 9.00 11.30	10.00 —
<i>Vår Frue Villas kapell</i> , Montebello, Ullernchausséen 52, tlf. 55 81 21	8.30	—
<i>Grefsen kapell</i> , Glads vei 23, tlf. 153244	11.00	9.30
<i>Lunden kloster</i> , Øvre Lunden, tlf. 21 25 87		10.00
ARENDAL: <i>St. Franciskus kirke</i> , Tyholmen, tlf. 22 209	8.00	11.00
BERGEN: <i>St. Paul kirke</i> , Christiesgt. 16, tlf. 15 410	9.00 19.00	11.00 —
<i>Vår Frue kirke</i> , Helleveien, tlf. 57 353 — 57 707	9.30 19.00	— —
DRAMMEN: <i>St. Laurentius kirke</i> , Cappelensgt. 1, tlf. 11 438	8.30	1.30
FREDRIKSTAD: <i>St. Birgitta kirke</i> , Kongens gt. 9, tlf. 11 438	9.00	11.00
HALDEN: <i>St. Peters kirke</i> , Kristian V's pl. 1, tlf. 81 168	8.00	10.45
HAMAR: <i>St. Torfinns kirke</i> , Torvgt. 113, tlf. 23 751	8.30	11.00
HAUGESUND: <i>St. Josefs kirke</i> , Haralds gt. 21, tlf. 23 195	8.30	11.00
HØNEFOSS: <i>St. Theresias kirke</i> , Vesterngt. 5, tlf. 21 266	8.00	10.30
KRISTIANSAND S.: <i>St. Ansgar kirke</i> , Kirkegt. 3, tlf. 24 225	8.00	10.30
LILLEHAMMER: <i>Mariakapellet</i> , Weidemannsgt. 3, tlf. 52 550	—	10.00
LILLESTRØM: <i>St. Magnus kirke</i> , Romeriksgt. 1, tlf. 71 28 85	8.30	11.15
MOSS: <i>St. Mikael's kapell</i> , Ryggeveien 24, tlf. 51 038	—	11.00
PORSGRUNN: <i>Vår Frue kirke</i> , Sverres gt. 26, tlf. 50 793	8.30	11.00
SARPSBORG: <i>St. Olavs kapell</i> (1. og 3. søndag) O. Haraldssonsgt. 49, tlf. 53 765	17.30	—
STABEKK: <i>Maria kirke</i> , Nyveien 17, tlf. 53 77 35	8.30 19.00	10.45
STAVANGER: <i>St. Svithun kirke</i> , Dronningens gt. 8, tlf. 25 534	8.00	10.30
TØNSBERG: <i>St. Olavs kirke</i> , Sandefjordsgt. 1, tlf. 11 949	8.00	10.45
TRONDHEIM: <i>St. Olavs kirke</i> , Prinsensgt. 2a2 Biskopen og prestegården tlf. 21 214	8.45 19.00	11.00 —
<i>St. Elisabeth hospital</i> , lla tlf. 21 670	6.15	—
KRISTIANSUND N.: <i>St. Eysteinn kirke</i> , Flintegt. 5, tlf. 72 779	8.00	11.00
LEVANGER: <i>St. Torfinns kirke</i> og <i>St. Eysteins sykehus</i> , Jernbanegt. 29	8.30	11.00
MOLDE: <i>St. Sunniva kirke</i> , Parkveien 23, tlf. 51 467	8.30	11.00
ÅLESUND: <i>Vår Frue kirke</i> , Nørvesund, tlf. 37 558	8.30	11.00
TROMSØ: <i>Vor Frue kirke</i> , Storgt. 94 Biskopen og prestegården, tlf. 3604	8.15 6.20	10.30 —
<i>St. Elisabeth hospital</i> , Mellomveien 50, tlf. 81 050		
BODØ: <i>St. Eysteins kirke</i> , Hernesveien 22, tlf. 21 783	8.15	10.30
HAMMERFEST: <i>St. Mikael kirke</i> , Salsgt. 52, tlf. 1447 (1. VII—31. VIII (St. Elisabeth institutt, tlf. 1392)	19.00 8.00	10.30 10.30
HARSTAD: <i>St. Sunniva kirke</i> , Skolegt. 4, tlf. 61 501	8.00	10.30

HVA ER DET SOM HENDER-?

Overskriften er også brukt som motto for dette nummer av St. Olav. Mange bra mennesker spør seg nå til dags litt hoderystende: «Hva er det egentlig som foregår i den katolske kirke?» For vår egen og for deres skyld stiller vi nå samme spørsmål her i spaltene — og forsøker til svar å belyse noen av de mer brennbare emner i den katolske debatt i verdenskirken høsten 1968. Vi bringer idag den første av flere artikler om et hovedproblem som *autoritet og frihet*, vi gjengir tyske, engelske og nordiske tanker og meninger både om dette spørsmål og om rundskrivelsen *Humanae Vitae*. (Rundskrivelsen som vi nå kanskje ser bare utløste et langt mer betydningsfullt og avgjørende oppgjør i Kirken.) Videre bringer vi en artikkel — av en tidligere katolsk prest — om selibatet.

Det er et lykkelig og oppmuntrende tegn at det idag kan snakkes fritt og uten engstelige sideblikk i den katolske kirke om slike ting.

Men — det er altså et *men* her som vi helst ser at leserne ikke glemmer underveis. Ved å stille spørsmål av denne typen (*Hva er det som hender i Kirken?*) griper vi tilsynelatende til de samme smarte og en smule billige effekter som noen jagede fjernsynsprodusenter og enkelte kvikke skribenter verden over for tiden benytter seg av. Vi tenker på de stadige forsøk på å oppsummere verdenspolitikk og store menneskelige problemer i «et nøtteskall». Det ser kanskje ut som om vi også antyder i vårt nevnte motto at man ved å lese noen få artikler skal få greie på alt viktig som foregår i dagens kirke.

Noe slikt ville være åpenbart misvisende. Vi stiller saken på spissen med vår formulering, og vi redegjør uten særlig omsvøp for tre, fire av de mest omtalte problemer vi slåss med. Men —

Det er nødvendig å tilføye en bemerkning redaksjonelt om at vi *ikke* tror at man vil forstå noe av dagens situasjon i den katolske kirke bare på den måten. Først av

alt må man innse at også de aktuelle spørsmål som det er hard debatt om dog er bruddstykker, omenn aldri så viktige, av et trosfellesskap som omfatter mellom 500 og 600 millioner mennesker i fem verdensdeler. Et fellesskap som av og til halter, av og til kan virke skjult av sinte ord og viftende slagord og never, i høyeste grad en aktiv del av den moderne verden disse mennesker lever midt i med sin nød og sine håp, sine drømmer, heftige forbannelser og stille bønner.

Likevel er det Kristi enhet, åpent og i det skjulte, som holder det hele sammen. Derfor må dagens strid sees i sammenheng med hundrevis av mindre iøynefallende detaljer i Kirkens indre liv, rundt sakramentene, i det sosiale arbeidet, i fredsarbeidet, i hver enkelts bønneliv, ja, i hundretuseners, millioners hverdagsliv. Bare i et slikt perspektiv vil man kunne ane et sant bilde av dagens katolske kirke tross alt. Og bare sett på denne måten får våre informerende artikler betydning. **AR.**

«Dette hender også i verdenskirken, daglig. (Angelus i en landsby.)»

EN KLOVN

Hva er det egentlig som hender da? Vel, Jaqueline har giftet seg selvfølgelig, fred være med henne og den fyren hennes.

Jeg håper hun får det godt og alt slikt og ferdig med det. Hvorfor skulle jeg være forarget? Fordi hun ikke valgte en annen klovn?

Hvorfor skulle jeg kose meg over at

hun får vanskeligheter med Vatikanet? Nei, jeg vil hverken snufse eller snøfte over det bryllupet, hun har hatt det vanskelig nok i noen år, hun trenger forståelse og menneskelighet.

Apropos klovnerier. Har dere hørt historien om den katolske presten som gikk tvers gjennom en tysk sperring i Oslo under krigen ved å hviske tilgjort fortløpig: Jeg er en selibatær?

Kom til å tenke på den idag.

Det hender så mange.

«Nei, nå er det triste tider, pater,» sa en katolikk nylig til en klok gammel prest.

Han så mildt på vedkommende:

«Javisst, men når ville De så helst ha levet i Kirken? Under forfølgelsene, under de dårlige pavene, i reformasjonstiden, i forrige århundre...?»

Jeg ville i hvert fall valgt akkurat disse vanskelige årene.

«BINGO»

Til inntekt for ungdomsarbeidet i bispedømmet holdes den 17. nov. basar i Akersveien 5. Etter 9, 9.45 og 11-messen den søndagen er det kirkekaffe og anledning til å ta lodder. Etter 19-messen samles de voksne til underholdning, bingo, bevertning — og aftentrekning. — De unge er bl. a. igang med å innrede et nytt lokale som dominikanerne har stilt til disposisjon i Neberggaten og trenger økonomisk støtte til dette og mange andre prosjekter.

FRA WESTMINSTER

BISKOP BUTLERS SYNSPUNKTER -

For noen uker siden overrasket hjelpebiskopen i Westminster, Christopher Butler (tidligere abbed i Downside) den engelsktalende verden — og antagelig ikke bare den — med noen alvorlige og frimodige uttalelser om autoriteten i Kirken. Uttalelsene virket velsignet befriende nettopp fordi de var gjort av en mann som spilte en fremragende rolle under det annet Vatikankonsil og hvis lojalitet mot Rom er hevet over enhver tvil. Man kan lese hans synspunkter i en samtale med Muriel Bowers som er gjengitt i Sunday Times, Weekly Review den 6. oktober.

I første instans kom samtalen igang om pavens siste encyklika *Humanae Vitae*. Men det er ikke dens aktuelle lære biskop Butler uttaler seg om — og det kan en saktens være glad for. Man kan bli temmelig lei av den iherdige debatten om piller og andre fødselskontrollerende midler. Biskopens tanker går dypere, helt ned til det problem som nevnte encyklika har gitt en fornyet og kritisk aktualitet og som er så sentralt i katolsk kristendom: problemet om forholdet mellom autoritet og frihet. De til dels skarpe reaksjoner mot rundskrivelsen har gjort det soleklart at dette problem eksisterer for mange troende. De åpnebarer videre at mange katolikker ikke lenger er villig til å akseptere Kirkens autoritet på en passiv måte. Dette er helt spesielt tilfelle med noen av de mer intellektuelt innstilte lag av det katolske legfolk, en hel gruppe teologer og endog en stor gruppe av høye prelater. Deres lojalitet mot Kirken kan ikke med redlighet trekkes i tvil, de er ganske villige til å akseptere Kirkens autoritet, men de er som sagt ikke lenger villig til å gjøre det på en passiv måte, uten dialog, uten per-

sonlig engasjement og uten personlig ansvar.

Man kan like denne holdning eller ikke, alt etter som man er innstilt. Men den er et faktum og man er nødt til å ta stilling til den. For å gjøre det på rette måte må man forstå at den er et resultat av en utviklingsprosess som har pågått i lengre tid, selv om den lenge virket i det skjulte. Det er det annet Vatikankonsil som har vært årsak til at denne prosess kom for dagen og som viste hvor dyptgående og vidtrekkende den var.

Biskop Butler karakteriserer det annet Vatikankonsil som et gjennombrudd og et konsil ulikt alle de andre som har vært holdt før. Helt til 1962 inntok Kirken den holdning den hadde inntatt siden Reformasjonen, i forsvar og «motprotest». Dette ordet «mot-protest» impliserer et dobbelt negativ. Når man engang etablerer seg i en slik situasjon, setter man gjerne også opp alle mulige barrierer mot all forandring. Denne holdning førte til at Kirkens protest mot Reformasjonen ble en protest mot hele den menneskelige utvikling i Vesten. Kirken holdt seg på avstand fra fremskritt og demokrati, den så med mistenksomhet på de positive vitenskaper og med enda større mistenksomhet på den historiske vitenskap. Denne situasjon kulminerte med det første Vatikankonsil i 1870. Da ble pavens primat og hans ufeilbarlige læremyndighet — ufeilbarlig under visse nøyaktig beskrevne betingelser — høytidelig proklamert som et troens dogme. Selv om denne definerte lære er sann, siden den er en del av den guddommelige åpenbaring, så ble den likevel oppfattet som en utfordring fra Kirken til den moderne liberalisme og tankefrihet.

Så er det at det annet Vatikankonsil finner sted. Riktignok forandret det ikke en eneste bokstav av den definerte lære. Men det gjorde noe ganske annet. Mange nye idéer hadde vært levende i Kirken allerede i lengre tid. Men de hadde levet *under jorden* — i skyggen av autoritær makt. Det annet Vatikankonsil åpnet Kirkens dør på vid gap for dem — noe som ikke alle av Kirkens menn var begeistret for (og de er ikke alle ennå hensovet

i Herren). Disse nye idéer fikk lov til å bli fritt og åpent diskutert. Til å begynne med var nok ikke den store majoritet av biskoper beredt på å lære av de nye teologer. Men litt etter hvert trengte teologenes idéer, som såvidt hadde fått lov til å leve i utkanten av Kirken, gjennom i dybden av dette konsil og fikk fler og fler av konsilfedrene med seg. Da konsilet sluttet høsten 1965 var situasjonen den at biskopene sanksjonerte nesten hvert eneste progressivt dokument som teologene la frem for dem. Det må igjen sies at denne utvikling ikke ble verdsatt av alle i Kirken. Og det gis fremdeles ikke så få som fremdeles misbilliger den.

Johannes XXIII's uttrykk *aggiornamento* betyr både *fornyelse* og *tilpassning*. Fornyelsen vil si en aktivisering av Kirken ved at man går tilbake til Kirkens opprinnelse som er Kristus selv. Og tilpassning betyr i denne forbindelse å oversette Kirkens liv i et sprog, i strukturer og i handlingsmåter som er fullt og helt samtidige.

I de høytidelige og viktige papirer fra konsilet finnes den øverste kirkelige læremyndighets retningslinjer for Kirkens *aggiornamento*. Dokumentene ble proklamert av pave Paul og således gjort bindende. På meget kort tid ble de oversatt til alle verdens sprog og spredt over hele jorden. De ble omtalt og diskutert av lærd og leg. Så langt var alt vel.

Men det var dessverre en helt annen sang å virkeliggjøre dokumentenes innhold i Kirkens daglige liv. En av de viktigste grunner til dette beklagelige faktum må en nok søke i at de troende, stort sett, absolutt ikke var forberedt på en fornyelse og en tilpassning av slik inngripende art. Selv idag — tre år etter at konsilet sluttet — finnes det i alle land katolikker for hvem det ennå ikke har demret hva dette konsil egentlig går ut på.

Det er likevel noen som har forstått at det idag er langt mer og langt større frihet i Kirken enn for 10 år siden. De akter å gjøre bruk av denne frihet som konsilet har gitt dem adgang til. De er allerede begynt å bruke den. Men de har ennå ikke lært å bruke den på en helt ut ansvarlig måte.

LETTERE TIL ROM

VED D. J. BOERS

Det er dette man ser idag: Mange katolikker i mange land geberder seg i ord og skrift og handling på en måte som virker forunderlig og foruroligende og kanskje endog forargerlig på de av deres trosfeller som til tross for all fornyelse og tilpasning fremdeles tenker og lever i bevisstheden om *semper idem* — alltid de samme.

Nå er det intet som er lettere og fortære gjort enn det å forundre og forarge seg. Men for det første hjelper det jo ikke. Og for det annet er det ikke helt riktig og ærlig. Faktum er jo at generasjoner av katolikker har vært oppdradd til å tenke at den «som følger paven er alltid sikker». Dette høres pent nok ut. Men det er ikke godt å være mer romersk enn Rom. Enhver teolog, endog av den mest adstadige årgang, for ikke å si enhver historiker, må jo svare at dette er et altfor absolutt utsagn og en overforenklet fremstilling. Man må som katolsk kristen si at man er aldeles sikker når man følger paven om og hvis han taler med sin fulle og ufeilbarlige læremyndighet. Men det er også sant at det ihvert fall er mulig at det han sier kan bli modifisert ut fra andre kilder hvis han ikke taler således.

Katolske kristne trenger å få en klar fremstilling av hva pavelig ufeilbarhet egentlig er, dens sanne rekkevidde såvel som dens bestemte begrensning. Det er rart at dette synes

å være lite populært i visse kretser innen Kirken. Likevel burde det gjøres fordi det hører med til barnelærdommen. Og det ville bare være klokt å gjøre det nå i den kritiske tid Kirken gjennomgår, i en tid da hele utviklingen i verden på så mange felter fremkaller større og større problemer for de troende.

Det annet Vatikankonsil har invitert paven, Roms biskop, til så meget som mulig å handle sammen med de andre biskoper i Kirkens styre og stell. Konsilet gjorde det klart at Kirkens biskoper ikke bare er pavens delegater: «de skal ikke betraktes som den romerske biskops stedfortredere, i og med at myndigheten er deres egen». «Den myndighet utøver de personlig i Kristi navn, og er deres egen og gjelder til enhver tid.» Det ville derfor bety et falskt bilde av Kirken om denne myndighet ble fremstilt, selv bare i teorien og med de beste hensikter, som bygget og strukturert etter et eneveldig monarkis mønster.

Dette vil selvfølgelig ikke si at paven ikke skulle ha rett til å handle på eget initiativ: «Den romerske biskop har nemlig i Kirken, i kraft av sitt embede som Kristi stedfortreder og hele Kirkens hyrde, den fulle og øverste og universelle myndighet som han alltid har anledning til fritt å utøve.»

Likevel, fordi den myndighet Peter

har mottatt til å binde og løse også er tildelt apostelkollegiet i forening med dets Herre, er bispekollegiet et uttrykk for Guds folks universalitet og mangfoldighet. Og derfor har biskopene som en del av kollegiet en egen myndighet til fordel for sine troende, ja, for hele Kirkens organiske struktur.

Det var derfor at den måten *Humanae Vitae* ble til på og den måten den ble promulgert på kom som noe av et sjokk på mange katolikker. På noen ikke-katolikker også. Uansett hva de selv måtte mene om encyklikaens innhold. Det som er denne rundskrivelsens emne ble i sin tid unndratt konsilets dagsorden og overgitt for videre studium til en kommisjon av eksperter. Etter alt å dømme ble så kommisjonens konklusjoner forkastet i sin helhet. Bispesynoden, som kom sammen ifjor høst, ble ikke tillatt å drøfte emnet. Og så får biskopene en vakker dag tilsendt et dokument som blir offentliggjort i hele verdenspressen neste morgen. De får ikke tid på seg engang til å forberede sine medarbeidere, prestene, på denne begivenhet som man kunne vente seg ville skape problemer for mange troende.

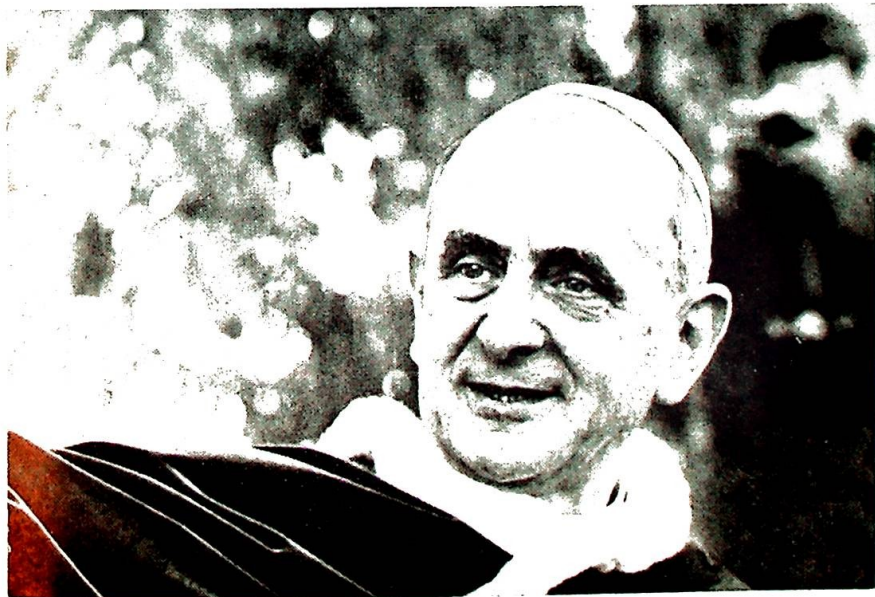
Det gis ikke så få idag som mener at biskopene selv etter Vatikan-konsilets slutt har vært lite klare og positive i den ledelse de har gitt sine troende. Selv om konsilets dokumenter har vært spredt i praktisk talt alle bispedømmer og selv om det er biskoper som ærlig forsøker å gjennomføre konsilets retningslinjer, så ser det ut til, sier man, at biskopene gir inntrykk av ikke å vite hva de skal gjøre: Skal de styre sine lokale kirker med lett og johanneisk hånd eller skal de falle tilbake på de gamle bannlysninger og ekskommunikasjoner.

Bakom skyen er himmelen alltid blå. Det er meget sannsynlig at den umiddelbare krise man fikk etter *Humanae Vitae* også vil gi noen oppmuntrende resultater. Hva ellers denne rundskrivelsen har gjort og ikke gjort, så har den faktisk klart å fremkalle en hel rekke av teologiske spørsmål rundt et emne som har en videre, almen interesse.

Det er således helt klart at biskopene som først og fremst er de troendes forkynnere og lærere og som har ansvar for Kirken også utenfor sine egne bispedømmer og som derfor skulle ha tid til å lese og studere, ofte er bundet til en helt fantastisk administrativ papirmølle.

Det gis mange som derfor tenker

(Forts. n. side)

TANKER OG MEN I KIRKEN

DAGENS SITUASJON

«Objektivitetens fordrar ett påpekande om att krisen varierat i skärpa i olika länder och kontinenter. I Tyskland, Belgien och de anglosaxiska länderna synes den vara mycket starkare och djupare än t. ex. i Frankrike där man för övrigt från medicinskt håll bedömer den s. k. periodiska ofruktbarheten mera optimistiskt än i andra länder.

Likaså bör speciella motiv beaktas

Dagens kirkelige krise har sine gode og lyse sider. Den tvinger oss til klart å realisere hva vi i grunnen alltid har visst, men ofte har glemt, ihvertfall ikke tilstrekkelig nok har holdt regning med: at det rett og slett er alene til et menneskes samvittighet at det kristne evangelium og den katolske tro retter seg. Det er blitt ganske klart at når autoriteten i Kirken svikter sin oppgave å rette troens budskap til folks samvittighet, da holder den opp å være en effektiv autoritet.

Det gis ikke så få som er redd for at publikasjonen av *Humanae Vitae* betyr et tilbakeslag for økumenismen. I det lange løp kunne det allikevel vise seg at den faktisk har vært en anledning til reelt økumenisk fremskritt. Det kan nok være at den kritikk av *Humanae Vitae* som har blitt levert av mange av Kirkens egne barn, vil hjelpe det annet Vatikankonsil å bli en levende realitet. Fordi det er bare dette konsil som er det eneste ekte svar til denne kritikk.

Som det tok flere generasjoner å forandre kongenes absolutte enevælde til et konstitusjonelt monarki, så vil det, ifølge biskop Butler ta flere generasjoner å løse det samme problem men hensyn til Kirkens autoritet. Biskopen håper at så må skje. For ellers, synes han, vil Kirkens sjanser i fremtiden ikke være altfor gode.

Om en skulle innvende at man ikke skulle glemme troens element, må en nok svare: Sant nok er troen uunnværlig og det høyeste. Men vi er mennesker, og troen må synliggjøres om den skal frembringe resultater som er, menneskelig talt, troverdige. Om troen ikke gjør det, må en være redd for at den selv står i fare for å visne, sykke bort og dø.

D. B.

som ligger bakom vissa yttranden från olika delar av världen. Så synes t. ex. flera betydelsefulla röster i La-

tinamerika (biskop Helder Camara m. fl.) förbehållslöst instämma i *Humanae vitae*:s synpunkter inte utan en viss rädsla, att den trängande sociala strukturförändring, som står i förgrunden för att kunna lösa befolkningsproblemet, skulle komma i skymundan genom en forcerad kampanj för födelsekontroll med artificiella medel.

På det hela taget och bortsett från enskilda fall är denna auktoritetskrise dock uppenbarligen inte ett uppror mot kyrkans auktoritet som sådan. Katolikdagen i Essen nyligen var ett tydligt tecken på detta. Visst blåste där bl. a. en ganska hård bris i öppna diskussioner och resolutioner samt inte minst genom den inofficiella gruppen «kritisk katolicism». Samtidigt skulle man dock missta sig, om man däri såg en rebellisk anda och en revoltvåg som bara ropade efter en slapp moral eller ett avskaffande av auktoriteten i kyrkan. Tvärtom, varken kyrkans eller påvens auktoritet som sådan sattes i fråga, utan den bejakades tydligt och varmt.

Det som skedde i Essen torde vara signifikativt för det största flertalet av katolikerna i hela världen. Men samtidigt kan inte förnekas, att denna situation pekar på en allvarlig problematik i utövandet av kyrkans auktoritet.

Ingen allvarlig katolik kan och vill förneka påvens principiella rättighet

at det burde finne sted en desentralisering av autoriteten i Kirken ved visse strukturelle forandringer. Det er bare på den måten, tenker de, at den kirkelige ledelses organer kan komme nærmere dem de styrer og således få en sterkere følelse av det som foregår i Guds folk. Og det er bare på denne måten at man kunne gi tilbake til Kirken den kunst som den stort sett har tapt, den å få alle de troende med i en aktiv deltagelse i Kirkens liv og arbeide.

Man tenker at denne desentralisering burde bli gjennomført helt til selve menighetsplanet. Det er også mange som tenker at hele menighetsordningen trenger en radikal overhaling. Slik som den er nå, er den et produkt av et landlig kulturmønster og ofte ikke tilpasset storbyenes sivilisasjon.

Det som Kirken trenger er igjen å få alle de troendes aktive og effektive medarbeiderskap, det gjelder både prestene og legfolket. Det er nettopp derfor at Vatikankonsilet ønsker at det i alle bispedømmer skal konstitueres synoder og råd hvor både prester, ordensfolk og legfolk skal være representerte.

Skjønt det er gjort visse forsøk på å reformere den romerske Curia, ser det ut til at det står meget igjen å gjøre her. Ifølge biskop Butler burde den bare ha utøvende og administrative funksjoner. De planleggende og bestemmende funksjoner burde overlates til biskopene. Biskopenes synode, som har blitt etablert etter konsilet skulle være en meget nyttig innstans i denne utvikling.

En total nyvurdering av Kirkens organisasjon og strukturer er slett ikke en isolert og usedvanlig begivenhet idag. Det som går for seg på så mange områder og i så mange land — for eksempel studentenes opprør — tyder på at menneskene ønsker medansvar. Dette er samtidig et tegn på at de politiske, økonomiske og endog de religiøse strukturer som folk lever under idag ikke lenger er tilpasset de rettmessige forhåpninger i en ny generasjon.

Det gis dem som beskriver det som foregår i Kirken idag som en ny Reformasjon. Men man burde likevel være oppmerksom på at det gis en vesentlig forskjell.

Kritikere i det 16. århundre løste sine religiøse problemer ved å ty til frafall fra den. De som kritiserer Kirken idag ønsker å forbli i den. Dette fører med seg at diskusjonen må fortsette innen Kirken.

att i kraft av sitt ordinarie läroäm-
bete ta ställning till tros- och moral-
frågor, och att varje katolik är för-
pliknad att ta ett sådant ställnings-
tagande av den högsta auktoriteten i
kyrkan på allvar, även om den ikke
fäller en trosdefinition. «Å andra si-
dan har jag som katolik rättigheten
och plikten, att inte helt enkelt och
utan vidare känna ett sådant ställ-
ningstagande som det sista ordet,
utan att vidare fundera däröver och
möjligen arbeta mig till ett per-
sonligt ställningstagande på eget an-
svar» (prof. Karl Rahner i en intervju
i Spiegel nr 39). Detta är det ordinarie
läroämbetets räckvidd och begräns-
ning.»

(Pater Seiler i en kommentar i
KIT.)

UTÖVELSEN AV LÄREEMMETET

«Det er intet pavelig dokument
som har förårsaket slike rystel-
ser i Kirken som rundskrivelsen Hu-
mana Vitae. Reaksjoner verden rundt
— i den amerikanske og italienske
presse for eksempel — er like skarpe
som de var i Pius IX's tid da *Syllabus*
kom, kanskje enda skarpere. Forskjel-
len er selvfølgelig at det denne gang
knappt er snakk om anti-katolske følel-
ser. Stormen har brutt løs mot curi-
ens pavelige rådgivere, ofte mot pa-
ven selv også. Dokumentet blir be-
traktet som en stor seier for de grup-
per som var imot Konsilet fra begyn-
nelse til slutt. Det konservative ma-
gasinet *Triumph* er et typisk eksempel
på holdningen på ytterste høyre fløy,
bladet forlanger at prester som er
uenig med encyklikaens lære straks
tar konsekvensen av det og forlater
Kirken, de er automatisk skismatikere
hvis de ikke aksepterer pavens ord.
Dagen efter at rundskrivelsen forelå
sa en doktor til meg: «Deres Kirke
mistet to medlemmer idag, begge mine
katolske kolleger her har erklært at
de forlater Kirken siden de finner
pavens innstilling uantagbar.» Samme
dag var det en prest som stilte spørs-
målet om han ikke i all ærlighet skulle
oppgi sitt arbeide som prest siden han
efter sin samvittighet ikke kunne
være i overensstemmelse med encyk-
likaen. Disse traumatiske opplevelser
og faren for et stort frafall fra Kir-
ken, drev teologene til sterkt å under-
derstreke encyklikaens karakter av et

feilbart dokument og innta en modig
holdning.»

«Det som trengs er en klar, opplyst
forståelse av den åndelige stilling Pe-
ters etterfølger inntar, det som var
så klart synlig i pave Johannes til
tross for bitter motstand fra den
gruppe i curien som i øyeblikket kan
triumfere. Den som i siste consistori-
um ble styrket med utnevnelsen av 12
italienske kardinaler . . . Det som tren-
ges er en frigjøring mot pavedømmets
økumeniske fremtid i den retning pave
Paul VI selv allerede har tatt veldige
steg. Husk på at pave Paul to ganger
har besøkt patriarken Athenagoras —
før han inviterte Athenagoras til et
besøk i Roma . . .

Det som trenges nå for alle i
Kirken er at man taler åpent og utve-
tydig mot de reaksjonære kreftene.
Bare dette kan hindre de reaksjonære
i å skyve paven i motsatt retning,
tilbake til den snevre oppfattelse av
verden som man finner i *Syllabus* og

i Kirkens forbud mot at italienske
katolikker stemte i sitt eget land, et
forbud som sto ved makt fra 1870 til
1929.

Til tross for dette vil mange si:
i dette spørsmål er det ikke snakk
om makt, bare om å forstå hva det
kristne ekteskap er for noe. Og ved
første øyekast kan det virke slik, men
hvis man ser nærmere på saken, er
det klart at det det virkelig står om
er et foreldet syn på curiens makt.
Og i forbindelse med det, spørsmålet
om utøvelsen av læreembetet på en
måte som ikke tar hensyn til kollegi-
alitetens-prinsippet og samtidig de util-
strekkelige undersøkte spørsmål om
den måte pavene lærer på.»

(Pater Bernard Häring, medlem
av den pavelige kommisjon for
fødselskontroll — spørsmålet, i
en artikkel om «encyklika-kri-
sen» offentliggjort i amerikansk
og tysk katolsk presse.)

(Forts. side 337)

Essen: Dagens katolikker har rettigheter og plikter. De gjør ikke opprør mot
autoriteten, men stiller spørsmålsteget ved den måte den utøves på.

BLIKK på TIDEN

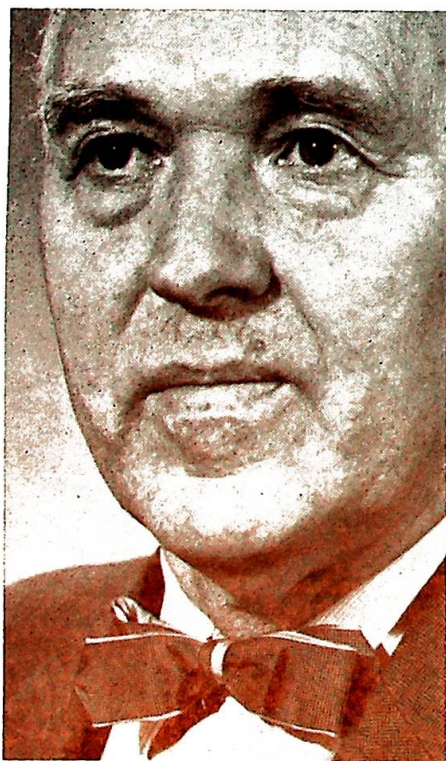

SKOLEPOLITIKK

■ Det har lenge ulmet i norsk skolepolitikk. Men nå ulmer det ikke lenger, det flammer opp. Grunnleggelsen av Norsk Lærerakademi (NLA), en fri institusjon som vil utdanne religionslærere både innenfor Den norske kirkes og den norske skoles ramme, men med en sterkere, indremisjons-preget forpliktelse i undervisningen, var én ting. Både på anti-kirkelige, bredt humanistiske og adskillige kristelige hold så en med en god del uro på dét. En annen ting er tydeligvis statsråd *Kjell Bondeviks* noe egenrådige avgjørelser når det gjelder å tilkjenne denne privatskole en plass i det offisielle norske skoleverket, ved innrømmelse av egentlig meget forsiktige og betingede rettigheter, ved siden av statens egne lære-institutter.

Den politiske side ved saken: Hvorvidt koalitionsregjeringen tåler belastningen ved en så markert sær-politikk i kirke- og undervisningsdepartementet, skal vi ikke ta opp her. Den er forøvrig trolig kommet i et mer avklart lys allerede når dette leses.

Den kirkelige side ved denne sak er mer interessant. Ved å sette hardt mot hardt, blant annet ved å avfeie alle faglige råd fra skolehold, har kirkeministeren stukket hull på byllen og krevd klarhet. Statsråd Bondevik har visst lovens (inklusive Grunnlovens!) bokstav på sin side, han er ingen dum mann og vet nok hva han gjør. Oppstusset kommer fra dette enkle og allikevel tvetydige forhold: I årtier har norske skolepolitikere stort sett foretrukket å hule ut paragrafene snarere enn å avskaffe dem. Det siste var nemlig vanskelig. Stortinget er den lovgivende instans her, og få stortingsmenn turde ta stormen ved å bli hengt ut som «kristenfiendtlige». Denne parlamentariske frykt har forsinket sekulariseringen i Norge. Fremdeles er Staten lovfestet kristen og konfesjonell — skolen likeså. Innenfor denne ideale fordring foregår så mangt — faktisk er vi i

Statsråd Kjell Bondevik — og et «lys våkent» problem. Er det utilsiktet at han fremmer sekulariseringen og pluralismen, ved å forutsette at ord betyr det de uttrykker?

Norge som i de øvrige europeiske land på full marsj inn i «pluralismen»: Det sekulariserte samfunns sameksistens mellom kristne og ikke-kristne livssyn. Med andre ord: Avstanden mellom teori og virkelighet øker. Hva statsråd Bondevik faktisk uforvarende har reist, er hele spørsmålet om statskirkeordningen og dermed skolens formålsparagraf. Det kan vise seg å bli en dyr spas: Når representanter for Den norske kirke inntil nylig har erklært, at adskillelse av stat og kirke i Norge ikke er «aktuelt», har de kanskje tatt munnen litt for full. Et problem som har sovet, er plutselig blitt lys våkent.

BIBEL OG SIGARETTPAPIR

■ I tråd med dette: Hva er det egentlig som foregår i våre skoler, når det dreier seg om religionsundervisningen? Kan en undervise i kristendom uten å tro på den, og vil noen påstå at alle de som meddeler kristendom rundt om i klassene selv føler seg forpliktet av den, ikke bare som «fag», men som livsinnhold?

I «Morgenbladet» (19. oktober) har en aldrende skolemann, lektor G. D. Horne gitt et ganske bittert og skarpt uttrykk for sin erfaring. Det bør vel ikke generaliseres, men leses for hva det er verd, som en sint reaksjon på en TV-debatt nylig om problemet:

«Når man som undertegnede gjennom et helt liv har tatt imot elever fra folkeskolen med «rommelig» og «skikkelig» undervisning i kristendom, er det lett å gjennomskue hva det er for noe som roses slik.

Saken er at folkeskolens lærere stort sett er like så tvilende og usikre overfor Statskirkenes dogmer som folk flest. Men de er etter loven tvunget til å undervise i noe som de selv ikke tror på. Dette gjennomskues av de unge (men neppe av mange eldre personer). Mennesker som er utrustet med selv minimal forståelse av hva barn og ungdom er, vet at man på denne måte lager hedninger på løpende bånd. Mine elever brukte ofte bladene i de kommunale bibler til å rulle sigaretter av. Papiret er som kjent tynt og av passende bredde.

Noe farligere for kristendommens sak i Norge enn denne «rommelige» og «skikkelige» undervisning i folkeskolen, finnes neppe.

Biskopen på Hamar har uttalt, at «lærerne i religion i folkeskolen godt kan være ateister, bare de holder seg til pensum». Her er bunnen nådd, men mange synes nok at dette er o. k.

På den annen side nytter det selvsagt ikke å bruke tvang når det gjelder «bekjennelsen». Herr Wisløff og hans meningsfeller på skjermen var opplagt av den mening at straffeloven må stå bak skapet i skolestuen.

Løsningen på disse problemer ligger i at religionsundervisningen må ut av skolen så kristendommen ikke lenger skal være gjenstand for blasfemisk hykleri. Dette er gjennomført i flere land uten synlige katastrofale følger. «Ærlighet varer lengst», dette gjelder spesielt på det religiøse område.»

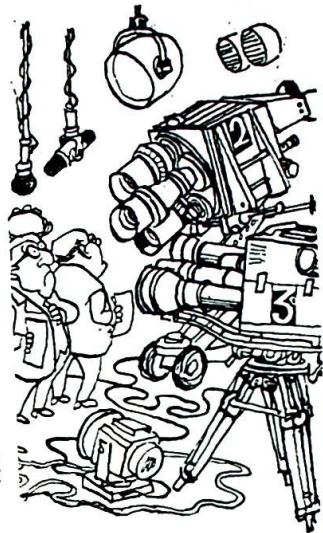
Den temperamentsfulle lektor er nå ellers litt for fort i hånd-grepene, når det gjelder sitater. Biskop Johnson har således kategorisk avsannet den uttalelse som tillegges ham. Ateister — nei. Men stort mer kreves det nå allikevel ikke.

Fra Arbeiderparti-hold, således hos *Eva Nordland* og *Trygve Bull*, har det vært et tydelig ønske om ikke å sette saken på spissen. Skolens kristne formålsparagraf skulle ikke avskaffes — foreløpig. Den skulle «liberaliseres», og skolen skulle bevege seg fra konfesjonell til kulturell kristelighet. Det nye lærerakademis vilje til å insistere på både bekjennelsens og skolelovens bokstav, hva oppdragelsen i kristendom angår, kullkaster disse planer. Det er i dobbelt forstand et «skole-eksempel» på at norsk virkelighet har sprenget norsk lovgivning: De 96 % av befolkningen som tilhører Statskirken og følgende skal oppdra sine barn i dens tro, står for en meget stor del, i følelser og livssyn, fjernt fra tanken bak Norsk Lærerakademi. Konklusjonen synes klar: Det pluralistiske friskolesystem som så iherdig har vært bekjempet i Norge, og som Danmark trives så stort med, påtvinges oss, av folk som insisterer på at gamle paragrafer mener det de sier.

VI MATERIALISTER

■ Et utvalg, som under ledelse av professor *Anders Bratholm* skulle undersøke nærmere ønskeligheten eller ikke-ønskeligheten av reklame i norsk fjernsyn, har avgitt sin betenkning. Utvalget, som har seks medlemmer, deler seg på midten. Tre av

Reklamen i TV — med hjemmel i en hektisk og glad materialisme?

medlemmene, deriblant professor Bratholm selv, fraråder at dette vårt største masse-medium åpnes for reklamen. Det betyr nei til endel millioner, og tilsvarende muligheter for hurtig utbygning. Men de foretrekker altså en økning i lisensavgiften, fremfor kjøpe-appeller også på fjernsynsskjermen, og angir endel gode og kløktige grunner for det. At dette måtte bringe forretningsbladet «Farmand» i harnisk, kunne en vel forutse. En annen ting er den type argumenter bladet (19. oktober) fremmer sitt standpunkt med. Ut over det rent hensiktsmessige, at reklame-inntektene kunne komme vel med, i en periode med store investeringer for NRK, skiltes bladet med en hektisk glad materialisme som sannelig har sin særlige aroma. Akkurat fristende eller overbevisende finner vi for vår del ikke følgende hyrdetoner:

«Innstillingen øser av den spesifikt norske landsfaderlighet, som går ut på å være sin nestes vokter ved å nedlegge forbud for ham. Utvalget oppkaster seg til redningsmann av vår ubesmittede norske folkesjel, som trues av reklamen og dens vederstyggelige forbruker-mentalitet.

I denne litt mote-betonte svart-maling ligger en voldsom overvurdering av reklamen. Forholdet er jo at reklamen bare gjen-speiler og appellerer til verdier som folk allerede er infisert(!) med. Hvis det norske folk hadde vært så ubesmittet av materialisme som utvalget synes å mene, ville reklamen ikke hatt materielle interesser å appellere til, og ville være tåpelig reklame.

Og heller ikke er denne materialismen i og for seg så «umoralsk» at det er nødvendig å jamre og bære seg over den. Der finnes en helt sunn og naturlig materialisme, som alle (omforlatelse: *nesten alle*) lider av, og man forderves ikke ved at reklamen appellerer til dette instinkt. En langt større fare for *nordmenn* turde være, at den offisielle landsfaderlighet berøver dem lyst, evne og vilje til å utvikle en selvstendig livsholdning som kan sette begjæret efter gods og gull på plass i en etisk, estetisk eller religiøs sammenheng. Men å bebreide reklamen at den *ikke* propagerer for — eller skaper — en slik sammenheng, er hverken realistisk eller rettferdig.»

Hva Bratholm-utvalgets innstilling «øser» av, kan det vel være høyst delte meninger om. Men hva denne kommentar øser av, det skal en i hvert fall være bra naiv for å overse.

FREMTIDEN ER BEGYNT

■ Et kirkesamfunn forvalter en stor tradisjon. Det er en rikdom, men det innebærer også en fare: En kan nistirre så iherdig på fortiden at en glemmer samtiden og fremtiden — og går i frø. Vi katolikker vet litt om dét. Spenningen og gleden ved å være katolsk kristen nettopp i dette slektledd ligger ikke

minst i at kirken fornyer seg og røber livskrefter som ingen, selv ikke mange av dens egne, ville ha tiltrodd den.

Katolsk fornyelse har bare måtelig interesse for den store norske almenhet. Her hjemme er det Den norske kirkes evne til fornyelse det gjelder. Og her ville visst de uheldede prognoser for bare 5—10 år siden vært nokså dystre. Det er de neppe idag. Følger en litt med, får en øye på løfterik omstilling og smidig nytenkning også der. To trykksaker og en tilstelning vitner om dét. I dr. theol. *Knut Engers* bok «Statskirke eller frikirke» (Elingaard Forlag 1968, 122 s.) får en ikke bare en livsnær og nøktern vurdering av det problemet som boktitelen antyder, men også en oversikt over norsk lutherdoms faktiske status idag, som bør interessere også katolske kristne i Norge — bedre informasjon får vi neppe.

I «Aftenposten» (19. oktober) har *Harald Stene Dehlin* intervjuet lektor *Eilert Dæhlin*, som i en årrekke ledet Norsk Menighetsinstitutt, og som nå står midt i et fengslende eksperiment på Nordstrand: Et forsøk på å levendegjøre en menighet på tvers av de altfor stive strukturer i norsk kristenliv. Dæhlin er kjent som en «vanskelig» mann — folk med visjoner blir gjerne det. Ikke alle kan følge ham på de nye veier han åpner for en gjenkristning av befolkningen *nedenfra*, dvs. ut fra den eksisterende menighetsstruktur og en effektiv samling av sørgelig spredte og tildels ubrukte krefter. Vi kan for vår katolske del vanskelig overse at mange av de tanker han har, om å gjøre menigheten til et arbeids- og livsfellesskap, der legfolket engasjeres langt sterkere og presten frigjøres for de oppgaver han egentlig er utdannet og bestemt for, svarer til mye som også rører seg i katolsk kirkeliv på kontinentet idag.

Det tredje trekk er en konferanse, en «konsultasjon», som Kirkeakademiet Fredriksborg nylig arrangerte på Klækken hotell ved Hønefoss, over emnet «Revolusjonen som sosial-etisk problem». Det ble en meget nyttig samling med fruktbare menings- og generasjonsbrytninger. I de kretser har en av og til anvendt uttrykket: kirkens «kulturdiakoni». Hvorfor ikke? Diakoni betyr tjeneste. Klækken-konferansen var nettopp intelligent tjeneste, ikke bare av norsk kristendom, men av norsk kultur overhodet, for så vidt som den beviste inntil det oppmuntrende samtalens og samarbeidets muligheter over grøfter som kunne bli til avgrunner.

Det bør de ikke bli.

Frater Candidus.

I disse dager på norsk!

PAVE PAUL VI:

HUMANÆ VITAE

Rundskrivelsen som hele verden taler om.
En læreuttalelse som enhver katolikk bør kjenne.

Uunnværlig for alle som vil følge med i dagens debatt om fødselsregulering.

Med de nordiske biskopers hyrdebrev om rundskrivelsen.

Kr. 4.50

ST. OLAV FORLAG

Akersvn. 5, Oslo 1
Tlf. 207248

PRESTEFLUKT OG GIFTE

AV MICHAEL WOLFE

Siden 1963 har 10 præster her i Danmark opgivet deres præstegering, hvoraf de 5 inden for det sidste år. I alt er der godt en snes, måske flere, fratrådte præster her i landet. Der findes ingen officiel statistik om situationen i den øvrige del af verden, men kyndige folk skønner, at antallet af ikke-fungerende (fratrådte) præster udgør ca. 10 pct. af samtlige præsteviede i de fleste lande — noget højere for visse landes vedkommende. Det sandsynliggøres i hvert fald af vor erfaring her i Danmark, skønt vi ligger i overkanten. Ikke uden begrundelse taler man om en «præsteflugt».

Der er mange årsager til denne flugt. Motiverne kan variere en hel del fra præst til præst, og hos den enkelte kan der være flere grunde til at fratræde. Man skal altså være varsom med ensidige og forenkede forklaringer. Men når det er sagt, skal man heller ikke undervurdere den årsag, som spiller den afgørende rolle i mange tilfælde og på en eller anden måde spiller ind i de fleste tilfælde: nemlig ønsket om at gifte sig. Uden tvivl er der mange præster, som aldrig ville være fratrådt, hvis kirkeloven ikke gjorde præstekaldet juridisk afhængigt af cølibatskaldet.

To ting må understreges med det samme. For det første, kan pave Pauls rundskrivelse «Præsternes Cølibat» umuligt opfattes som et forbud mod videre diskussion om emnet. *Rundskrivelsens egentlige hensigt er at fastslå cølibatets værdi for og slægt-skab med præstekaldet, og der er ingen ansvarlig person, som drager dette i tvivl.* For det andet — og det i forlængelse af det første — må diskussionen om gifte eller ugifte præster nødvendig få karakter af et enten-eller. Det er slet ikke meningen at

devaluere det kristne cølibat eller dets berigende rolle blandt de præster, som har dette kald. Ingen har nogen sinde tænkt sig at forbyde præsterne at være cølibatære. Dette ville være et forfærdeligt tab for kirken. Der er kun tale om, at cølibatet så vel som ægteskabet skal være en *frivillig sag for den enkelte præst.*

I virkeligheden repræsenterer præsternes påbudte cølibat to problemer. Det ene er ganske konkret og kræver en snarlig løsning. Det er «præsteflugten», for så vidt denne skyldes umuligheden af at fortsætte som præst, hvis man gifter sig. Det andet problem er indtil videre mere teoretisk: Kan ægteskabet ikke være lige så frugtbart for præstekaldet som cølibatet? Hvis det kan, ville gifte præster så ikke være en berigelse for kirken — og oven i købet løse det første problem? Lad os prøve på at analysere de to problemer og belyse deres sammenhæng.

Der er tusindvis af katolske præster, som ikke nærer nogen tvivl om deres præstekald, men som påstår, at de ikke har noget kald til det cølibatære liv. De kan komme til denne erkendelse på forskellig måde, men ofte udkrystalliseres den gennem en konkret situation: forelskelse. Det kan udvikle sig til det frygtelige dilemma, hvor en præst må vælge mellem ægteskabet og sin præstegering. Over for Gud og af hensyn til det ansvar, han har påtaget sig ved sin præstevieelse, må han trænge til bunds i sine følelser og tage stilling til, om han virkelig har et kald til det cølibatære liv. Det er ikke givet han har! Og uden dette særlige kald og dets særlige nådegaver er den ugifte stand intet værd som kristen værdi. Den

kan hverken berige præsten som person eller hans virke.

Problemstillingen kan føre til en indviklet teologisk debat, men to ting, som iøvrigt klart fremgår af rundskrivelsen, er hævet over enhver tvivl. For det første: præstekaldet og cølibatskaldet er to forskellige ting uanset hvor nær de er beslægtede. For det andet: kirkemyndighederne kan fastsætte betingelserne for at blive præsteviet, deriblandt bestemmelsen om, at kun folk med kald til det kristne cølibat er kvalificerede som kandidater til præstegeringen. *Men dette kald er det ikke kirkens opgave at give.* Det er Gud alene, som kalder et individ til det cølibatære liv. Man har forsøgt at opstille en række kriterier for at bedømme, om Han har gjort det. Men selve præstevieelsen er hverken et kriterium eller en ufejlbar garanti. Når det kommer til stykket, er det mest afgørende måske det meget enkle: om vedkommende virkelig vil eller ikke vil leve i ugift stand. For det sikreste tegn på det ægte cølibat er, at det vedvarende er frivilligt.

Præsten vejer for og imod. Der er mange mennesker og mange ting, han må tage hensyn til. Han gør klogt i at få problemet lidt på afstand. Måske er det blot en forbigående krise foranlediget af kvindelig charme og betagelse, og disse ting kan også den ægte cølibatære blive udsat for. Han gør ligeledes klogt i at søge råd og bistand, skønt fordomsfri forståelse for

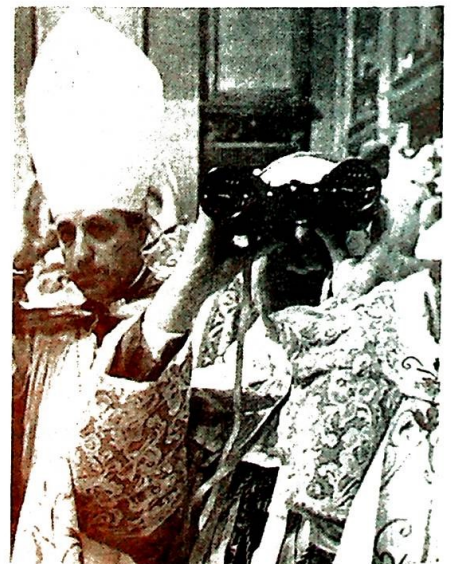
BARE SYV UKER IGJEN TIL JUL!

Julekrybber er ankommet fra mange land, kjøp dem like godt nå!

6 figurer i morsomme farver + trehus ca. 32 cm	kr. 65.—
Gruppe med 12 fig. i farver, høyeste 12 cm	» 46.50
— 12 » — 11 »	» 32.—
— 5 » vakker terrakotta 21 »	» 105.—
Enkeltfigurer i håndmalt gips fra kr. 3.— til kr. 13.—.	
Trehus fra kr. 20.— til kr. 60.—.	

Avlegg oss et besøk eller bestill, vi sender pr. post.
Husk vi har åpent hver dag kl. 9—16, lørdager til 14.

ST. OLAV BOKHANDEL, Akersv. 5, Oslo 1 - Tlf. 20 72 48

PRESTER

hans problem kan være svær at finde. Men til sidst må han komme på det rene med sig selv, bestemme sig og tage konsekvenserne af kirkeloven. Han kan ansøge Rom om en dispensation til at gifte sig mod til gengæld at nedlægge sin præstegerning. Men det må desværre siges, at denne fremgangsmåde er omgivet af så megen hemmelighedsfuldhet, besværlighed og uklarhed, at de fleste præster er henvist til at «flygte» og gifte sig på rådhuset, og så få det «lappet sammen» bagefter. Pave Paul har forsøgt at sætte lidt skik på disse deprimerende forhold, men som bekendt har hans reform af kurien ikke været uden gnidninger. Det er et kapitel for sig.

I alt dette er det relevante for vor diskussion værdien af den fratrådte præsts påstand om, at han nok har et præstekald, men ikke et kald til cølibatet. Er denne påstand et ægte vidnesbyrd om sandheden, som man skal tage alvorligt, eller blot et påskud — noget, som præsten har bildt sig ind for at retfærdiggøre sin svagheit og svigten?

For at affærdige påstandens værdi som vidnesbyrd tyr man gerne til myten om de «frafaldne» præster som et elendigt lille mindretal af psykisk og moralsk mislykkede eksemplarer. Der var jo en Judas blandt de Tolv! Og hvem vil tro på en Judas?

Hvordan er de fratrådte præster i virkeligheden? Der er næsten lige så mange svar, som der er fratrådte præster. Det er altså svært at generalisere. Nogle af dem er psykisk forstyrrede. Dog er deres antal formentlig ikke forholdsvis større end neurotiske tilfælde blandt den fungerende gejstlighed. Der er sikkert også moralsk degenererede mennesker blandt de fratrådte præster, men det er næppe almindeligt. Og «svage sjæle?» Hvem er ikke det? Alligevel kan to tyske præster med psykologisk uddannelse, der har beskæftiget sig med hele spørgsmålet og har en bred kontakt med fratrådte præster, påstå, at mange af disse mænd er folk af høj menneskelig og åndelig karat, og at de besidder en psykisk stabilitet, som kan virke nok så forbløffende i betragtning af den voldsomme krise, en fratræden indebærer.

En vigtig bestanddel af myten om

de frafaldne præster er påstanden om, at de er meget ulykkelige i deres ægteskaber og lever i en nedbrudt tilstand forårsaget af uophørlige samvittighedskvaler, som oftest fører til neuroser. Påstanden underbygges af udsagn fra katolske psykiatere, som har haft sådanne tilfælde til behandling. Det underlige ved denne påstand er, at dens tilhængere synes at være fuld-

stændig uanfægtede af den ellers ret så indlysende kendsgerning, at de lykkeligt gifte præster og de psykisk normale ikke henvender sig til en læge. Sandheden er, at gifte præster er lige så lykkelige i deres ægteskaber, som folk er flest, hvad der nok er bemærkelsesværdigt, når man betænker deres særlige vanskeligheder. Chancerne for at finde den «rigtige» kvinde er selvsagt meget små. Det kan være svært at finde en stilling, som blot er nogenlunde tilfredsstillende. Eller for at opnå en sådan kan der være tale om en længere omskoling i en forholdsvis høj alder og under vanskelige økonomiske vilkår. Mange steder møder de fjendtlighed fra katolske miljøer og fra deres familier, hvad der naturligvis kan virke meget nedbrydende.

Det er vigtigt at få et rigtigt billede af de fratrådte præster og ikke mindst af deres familieliv, dels fordi det spiller en betydelig rolle for den tillid, man kan fæste til deres udsagn, dels fordi det indgår i besvarelsen

af dette betydningsfulde spørgsmål: Hvordan ville de have været, hvis de havde fået lov til at fortsætte som gifte præster? I øjeblikket kan man kun gisne om svaret, men spørgsmålet er ikke overflødigt. Det fører direkte til det andet problem vedrørende præsternes cølibat: Kan det kristne ægteskab være lige så frugtbart for præstekaldet som cølibatet?

Rundskrivelsen «Præsternes Cølibat» indledes med en lang række argumenter for indførelsen af gifte præster. Det er måske meget betegnende for den fremtidige udvikling, at ikke ét eneste af dem direkte tilbagevises! Til gengæld indbyder paven læseren til at komme op på «et højere plan» og betragte cølibatets overlegne værdi. Her er vi inde på problemets teoretiske kerne: en århundrelang tradition, som har forherliget cølibatet på bekostning af ægteskabet. Hvad enten forklaringen herpå hænger sammen med isolerede bibelske tekster, manikæisme hos Skt. Augustin (sex er syndigt) eller middelalderens afsky for sideordnede værdier (den ene ting skal være bedre eller højere end den anden), er det helt klart, at den katolske kirke har tildelt ægteskabet andenrangs åndelig værdi, som ikke på værdig vis kan forenes med præstens ophøjede kald.

Er det nu virkelig nødvendigt at devaluere ægteskabet for at holde cølibatet og præstekaldet i hævd? Spørgsmålet kan også stilles på en mere frugtbar måde: Findes der ikke væsentlige træk i det kristne ægteskab, som kan være en åndelig inspiration og drivkraft i præstegerningen? Det er et spørgsmål, som teologien helt har forsømt — af den meget enkle grund, at katolske teologer plejer at være ugifte. Ægtefæller, som har søgt at uddybe deres kristne liv, har altid været henvist til en eller anden form for cølibatær spiritualitet med det resultat, at ægteskabet som sådant ikke har dannet udgangspunktet. Det er først i den allernyeste tid, at vi ser de første spæde forsøg på at råde bod på dette forhold. Det er egentlig forbløff-

(Forts. neste side)

BASAR

I ST. HALLVARDS KIRKE

Lørdag 2/11: Kl. 17 — BARNEAFTEN — Film — Tombola.

Søndag 3/11: Åpent efter høymessen. St. Hallvardguttene synger om kvelden kl. 19.00.

Mandag 4/11: Åpent fra kl. 19 — trekning fra kl. 21.

«Bær hverandres byrder», Gal. 6, 2.

CARITAS

Oslo bispedømmes sosialarbeide.

Send din gave til:

CARITAS, Fagerborggt. 17, Oslo 3.

Telefon 69 30 15

Postgiro 202 088 - Bankgiro 40/42.696

Kontaktklubben for eldre og enslige

åpent hus hver onsdag kl. 11—15,
i Europahjemmet, Fagerborggt. 17 II,
Oslo 3.

FYRINGSOLJE

brukes av

St. Olavs kirke	} Oslo
Bispegården	
St. Joseph's Institutt	
Vor Frue Hosp. Nerveavd.	
St. Dominikus kirke	
Lunden Kloster	} Arendal
St. Elisabethsøstrenes Pleiehjem	
Sta. Katarinahjemmet	} Bergen
St. Franciskus Kirke	
St. Franciskus Hosp.	
St. Pauls Kirke	
Vår Frue Kirke	
Marias Minde	} Tromsø
St. Franciskusøstrenes Moderhus	
Øyenklinikken	} Trondheim
St. Josephs Hosp., Drammen	
St. Torfinns Klinik, Hamar	} Tønsberg
St. Elisabeth Inst.	
St. Mikals Kirke	
St. Mikals Prestegård	
St. Theresia Hosp.	
St. Franciskus Hosp.	
St. Magnus Kirke	
St. Magnus prestg.	
St. Elisabeths Hosp.	
Vår Frue Kirke	
Bispegården	
St. Olavs Kirke,	
Bispegården	
St. Olavs kirke	
St. Olavs Prestegård	
St. Olavs Klinik	

Ved bestilling av olje:

Oslo 68 34 60 - Service 68 34 69

OM SØLIBATET —

(Forts. fra forrige side)

fende, da kernen i både ægteskabet og det kristne liv er kærligheden: den kærlighet, der bliver til på grundlag af den enkelte persons utilstrækkelighet; den frelse, som forudsætter erkendelsen af ens egen magtesløshed. Og i lighed med den kristne kærlighet er det ægteskabelige liv noget, som hele tiden må ernæres og udvikles. Det kræver askese. Det er en skole, hvor man opdrages til uselviskhet og følsom hensyntagen. Således kunne man fortsætte med alle det kristne ægteskabs elementer, som kan danne grundlaget for en højt udviklet spiritualitet på lige fod med cølibatets.

Det er ikke nok, at en ægteskabs-spiritualitet er højt udviklet. Den må også kunne opvise et nært slægtskab med hele meningen i præstekaldet, nemlig at tjene de troende. Og det gør den. Den kristne ægteskabelige kærlighet vokser så at sige samtidigt på to fronter. Indadtil er der en vekselvirkning ægtefællerne imellem, som

MARIAKONGREGASJONEN, OSLO

Onsdag 6. november: Messe i St. Olavs kirke kl. 19.

Deretter samvær i foreningslokalet.

PAKKEAUKSJON.

Damene bes godhetsfullt bringe med en pakke.

Hele inntekten går til BIAFRA.

Alle interesserte damer er velkomne.

FRANCISKUSHJELPEN, OSLO

Enerhauggt. 4 - Tlf. 67 23 83

Kontortid 11—13

Alle dager unntatt lørdag

LEGMANNSRÅDET

OSLO KATOLSK BISPEDØMME

Kontortid hver onsdag kl. 18—20 i

Akersvn. 5, 1. etg. Tlf. 20 72 26

Menighetspleien

har midlertidig sitt kontor på St. Josephs Institutt hver onsdag fra kl. 11—12.

KATOLSK INFORMASJON

P.boks 3664 gl.b. Oslo 1.

fører mod en vis sammensmeltning i takt med en svækkelse af deres egoisme. Men kærligheden hviler ikke i sig selv. Et ægteskab, der lukker sig inde i sin egen selvtilstrækkelighet, hindrer sin egen indre vækst lige så meget, som tilfældet er for et enkelt individ. Hvis det ikke skal være afstumpet, må det kristne ægteskab være udadventt, det må stå i næstekærlighedens tegn, det må stå til tjeneste for andre. Man kunne sige meget mere, men mon ikke dette allerede er nok til at få et glimt af ægteskabets åndelige betydning for en præst? Det er naturligvis ikke givet, at det altid vil få den betydning i praksis. Men det samme gælder ethvert ideal — også cølibatet. Hvor mange præster, som ellers betragter sig selv som ægte cølibatære, må f. eks. ikke erkende, at deres liv ikke er den uforbeholdne tjeneste, som cølibatet udfordrer til ifølge teorien? I øvrigt er den cølibatære præst ikke i stand til at yde en åndeligt frugtbar tjeneste, blot fordi han ikke har en kone. Han gør det i kraft af Guds særlige nådegave, som giver hans enlige tilværelse en særlig kraft og funktion. Er der virkelig noget til hinder for, at Gud på tilsvarende måde gør den gifte præsts ægteskab til udgangspunkt og åndelig drivkraft i de troendes tjeneste?

Argumenterne for gifte præster kan altså underbygges af en åndelig teori rodfæstet i den kristne tro. Det ville derfor være arrogant at afvise disse argumenter som jordbundne eller som udtryk for mangel på tro. Dertil kommer de fratrådte præsters påstand om at have både et præstekald og et ægteskabskald. Hvis det er sandt, må dette vidnesbyrd betragtes som et konkret argument, som bekræfter de teoretiske og praktiske argumenter.

Hidtil har det kristne ægteskab ikke haft en ærlig chance i den vestlige katolske kirke for at vise sin værdi som åndelig kilde til en præstegering. Indvendingerne imod gifte præster er altså på dette punkt uden reelt grundlag.

De reelle indvendinger er snarere af en helt anden art — praktiske ting, såsom økonomiske og organisatoriske problemer, som man viger tilbage for af ganske håndgribelige grunde. Disse er nok realiteter man må respektere og til en vis grad acceptere. Men er de virkelig så uovervindelige? Det er en vigtig, måske en afgørende side af sagen, når man fortsætter diskussionen om præsternes cølibat og præsternes ægteskaber.

(Katolsk Ugeblad.)

TANKER OG - -

ENGELSK RØST

«Jeg er glad over å kunne gjenoppta mitt arbeide i avisen igjen

(Forts. fra side 331)

denne uken. Det vil vise noen at jeg ikke har fått taleforbud eller er forflyttet — slik de ønsket det. Det er faktisk et bevis på den uttrykksfrihet som vi har oppnådd i Kirken at noe

slikt ikke har skjedd. Og det gir et vink om hvor langt vi ennå må vandre for å få en virkelig fri og åpen Kirke at noen i det hele tatt gikk inn for at jeg skulle være målbundet.

«I den løpende debatt om fødselskontroll er det to spørsmål som står i første rekke: prevensjonsproblemet og spørsmålet om pavens autoritet. Men det er et tredje hovedspørsmål i denne saken: retten til fri tale i Kirken...

Situasjonen — jeg beklager å måtte si dette — har visse likhetspunkter med de siste måneders utvikling i Tsjekkoslovakia. Krisen der har vist at Kreml bare tillater en frihet som gjør menneskene lydige og konforme.

Innen den katolske kirke kan man finne den samme holdning hos visse biskoper, noen prester og endel legfolk. Det er ikke innholdet i en kritisk uttalelse som spiller noen rolle for dem. De synes det er en skandale at man høyt gir uttrykk for uenighet — og de sidestiller denne uenighet med mangel på loyalitet.

Når en debatt er igang forsøker ikke disse menneskene å forsones eller å bringe frem gode motargumenter. De ganske enkelt fordømmer. For å bruke et uttrykk som Gide anvendte om Claudel bruker de krusifikset som en hammer — når det skulle være et lys.»

(Norman St. John-Stevas i Catholic Herald — tilbake etter en utenlandsreise. Han ble utsatt for stygge personlige angrep på grunn av sin holdning til fødselskontroll.)

(Forts. n. side)

Det er hygge i en pakke Tiedemanns Gul

-fordi den smaker så godt!

98-2402-64

LA OSS
VISE
RESPEKT
FOR
ANDRES
STAND-
PUNKTER

Red.

FREDRIKSTAD

KJENTE
FREDRIKSTAD-
FIRMAER

Norske Fina A/S

Bensin - Petroleum - Fyringsoljer - Smøreoljer

FREDRIKSTAD TLF. 5 820
TØNSBERG » 12 371

KÅRE KRISTIANSEN
Fiskeforretning
Telefon 13 190

Byens spesialforretning

Olsson
TAPÉT OG GULVBELEG

Agentgt. 1 - Tlf. 17 080

FREDRIKSTAD

Andr. Janne &

Kontormaskiner - Kontorutstyr

Storgt. 4 - Fredrikstad
Tlf. 12 945

*Fredrikstad
Glassmagasin*

C. HANSENS

Trykkeri og Bokbinderi
Tlf. 13 056
FREDRIKSTAD

EDVARDSEN & NORDHEIM A/S

Autorisert Installatør
Radio og Elektrisk utstyr

Tlf. 11 220 - Fredrikstad

ØSTFOLDMEIERIET

Avd. Fredrikstad

O. Henriksens Sønner

Auf. Rørleggere og Rørhandel

Etabl. 1904

FREDRIKSTAD

Sentralbord 15 840

ÅPENT BREV

«Pave Paul har gitt Kirken de retningslinjer han lovet. Noen av oss er lettet og glade etter en lang og vanskelig ventetid, Kirkens tradisjonelle lære er bekreftet. Andre av oss er skuffet, såret og forvirret.

I den nåværende krise tror jeg at hver og en av oss i CMAC (Catholic Marriage Advisory Council) har i oppdrag av Vår Herre å hjelpe. Ikke bare de som kommer til oss, men også våre egne kolleger. Enhver av oss er i nød. De som håpet at Den hellige fader ville si det som han har sagt, trenger kraft til å forstå og respektere den alvorlige engstelse og sorg som finnes hos dem som håpet på en annen uttalelse. Og de som føler en slik sorg trenger hjelp, særlig i disse første dagene da man samvittighetsfullt må ta stilling til uttalelsen.

Vi arbeider sammen i CMAC for på forskjellig vis å tjene mennesker som er gifte eller skal gifte seg. Fremfor alt forsøker vi å sette dem istand til å oppfatte og forstå hele kjærlighetens under og ansvar og rikdom. Kan vi fortsatt vise oss som et kjærlighetens fellesskap, våkne for hverandres vanskeligheter, fremdeles intenst opptatt av menneskers problemer, de mennesker vi skal tjene?

Noen som kommer til oss for å få hjelp er kanskje desillusjonerte, bitre og kritiske. Likevel kan de ikke orke å bryte med Kirken. Kanskje er det disse vi særskilt må vie oss og vår

innsats. De av oss som selv er urolige og lider har mye å gi.

Våre medisinerere og sykepleiersker trenges mer enn noensinne når det gjelder kontakten med mennesker som vil gjennomføre fødselskontroll. Men jeg tror vi må se arbeidet i et videre perspektiv av hele den virksomhet vi utfører i rådgivning med de unge, med foreldre og lærere. På disse felter vil vi trenges for å forsøke å hjelpe mange mennesker gjennom denne krisen.

Det kan være nyttig å minne om at vår oppgave i CMAC ikke er å overtale folk. Det er ikke nødvendig at vi opptrer som apologeter — selv om folk av og til misforstår vår oppgave og venter at vi skal gjøre det. Men de som søker oss og de grupper som vi assisterer i deres utdanning har rett til å vente at den hjelp de får av CMAC er i overensstemmelse med Kirkens lære.»

(Fra et åpent brev fr. Maurice O'Leary, lederen for CMAC i Storbritannia sendte alt personell i organisasjonen like etter at Humanae Vitae ble offentliggjort. —

VATIKANETS RØST?

«Kardinal Felici, medlem av den romerske Curie og kjent for sine konservative synspunkter har rettet skarp kritikk mot de biskoper og teologer som fortsetter å gi uttrykk for meninger og avgjørelser som ikke er i overensstemmelse med pavens egen, klart uttrykte doktrine. I en artikkel i Vatikanets nyhetsavis L'Osservatore Romano sier kardinal Felici at episkopatet bare har en autentisk og universell læremyndighet sammen med paven og under hans lederskap og autoritet, aldri uten ham.

De som idag forsøker å *isolere* de pavelige læreuttalelser tar sikte på ett av to: Enten ønsker de å redusere betydningen av fødselskontrollavgjørelsen..., eller de er utilstrekkelig informert om realiteten i de foreliggende fakta.

Den sveitsiske teologen, kardinal Journet skriver i samme avis at de som motsetter seg avgjørelsen i Humanae Vitae «elsker synden så høyt» at de vil gjøre den til en lovfestet dyd.»

— — —

DRAMMEN

Drammens malerforretning

Tlf. 83 39 16 - 83 33 32

Inneh. Asbjørn Gundersen

GUSTAV THIELEMANN

Pølse- og hermetikkfabrikk

Tlf. 83 41 84 - DRAMMEN

American Foto

SPECIALFORRETNING I FOTO OG RAMMER

Engene 4 - Tlf. 83 11 45

Filial: Tollbodgt. 16 - Tlf. 83 65 65

TYRILYS ^{A/S} TYRI FABRIKKER

Drammen

Har også landets eneste bivokspresseri

GUSTAV BØHM & SØN A/S

Bakeri og Konditori

Drammen

ARENDAL

OLAV SLAATTENE

Blomsterforretning. Begravelsesbyrå

Tlf. 21 958
Havstad, Arendal

ADEL ELLEFSEN

Aut. Installasjonsforretning

Tlf. 21 756 - Arendal - Tlf. 22 460

J. E. PEDERSEN & CO. A/S

Arendal

Kjøttforretning

Tlf. 2360

MØRLAND-SKO

Tlf. 22 802

Selvvilgsforretning

BYGGMESTER HANS NILSEN

Nesset 362
Arendal
Tlf. 22 647

SHELL — ARENDAL

TELEFONER:
Kontor 22 013
Anlegget 21 848

«Denne avisen har i den senere tid flere ganger skrevet i en tone og på en måte som uten omsvøp må betegnes som ulykkelig. Selv om avisen hverken er Vatikanets offisielle eller endog offisiøse organ, er den hva man i Roma kaller «inspirert av Vatikanet». Den har derfor et særlig ansvar både når det gjelder allsidig og objektiv informasjonsvirksomhet og sine kommentarer og holdning. Visse ner-

vøse og følelsesbetonte reaksjoner de siste ukene i L'Osservatore har unektelig ført til unødig mishag. Selv om autoritetsproblemet dermed ikke umiddelbart berøres, øker likevel dette forhold merkbart en viss spenning mellom Kirkens periferi og sentrum.» (Uttalelsene av de to kardinaler er hentet fra en engelsk pressemelding. Det siste avsnitt er skrevet av pater Seiler i KIT.)

**LES
ST. OLAV!**

KR. 25
FOR 24 NUMRE

OSLO

WITTUSEN & JENSEN A.S

Trykkeri
Kontorrekvisitasystemer

E. Sunde & Co. Rørleggerbedrift A/s

VARME- SANITÆR OG SPRINKLERANLEGG

MALERMESTER

Otto Foerster

utfører allslags maler- og tapetserarbeide.
Tlf. 21 69 06

C. Tennant Sons & Co. A.s

Tollbodgaten 27 - Oslo - Telefon 42 18 94

T. S. JACOBSEN

BEGRAVELSESBYRÅ

Ullevålsvn. 1 - Oslo

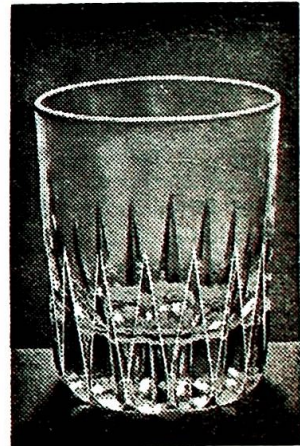
Tlf. 20 79 06 - 20 79 05
Privat 55 77 87 - 69 43 72

SØREN HANSSEN

Kolonialforretning

Langes gt. 6 - Oslo
Telefon 20 37 24

Et godt tilbud!

**THRONSEN & CO.
BOKTRYKKERI**

Bernh. Getzgate 3 b, Oslo
Telefon 20 40 02 - 20 70 02

Byggevarer - Beslag - Ovner
Verktøy - Fliser - Linoleum
Tapeter - Farvehandlvarer
Kjøkkenutstyr

THIIS & CO. A S

Haakon VII's gt. 1, Oslo
Sentralbord 41 77 30

NORENBERG & CO. A.S

MARGARINFABRIKK

OSLO

Leverandør av den bekjente
«NOCO» margarin

TÅSEN BOK- OG PAPIR A/S
ERLING THORNE

Kaj Munks vei 41, Oslo 8
Tlf. 23 02 40

«On The Rocks» glasset

„Portofino“

Laget av tindrende klart glass.
Lekker i utførelsen og stø i formen.

Et alle tiders all-round glass.
Pris pr. stk. kr. 3.50.

Vi sender over hele landet mot postoppkrav.

Galligani

Stortingsgt. - N. Slottsgt.
Vikaterrassene

OBS: Bestilling på abonnement, annonser, og henvendelser vedrørende adresseforandring, kontigent o.l. bes vennligst rettet til bladets ekspedisjon: St. Olav Bokhandel, Akersveien 5, Oslo 1. Tlf. 20 72 48.

Øyet som ser

«Dokumentarfilm» — det lyder så til-
litvekkende. Ikke «løgn og forban-
net dikt», men det nakne kamera-øye og
vår egen dømmekraft. Dessverre, så en-
kel er saken ikke. Både valget av det en
vil dokumentere og måten en vil presen-
tere det på, kan føre oss langt inn i den
beregnete uvirkelighet. Da må det slås
alarm.

Et ubehagelig eksempel er den italiens-
ske filmen «Skygger over Afrika» (*Mal
d'Africa*), som først og fremst er fotogra-
fen *Antonio Climatis* verk. Den gir et bil-
de av det svarte kontinent som ikke akku-
rat er balansert, og som har ført til noe så
sjeldent på norske kinoer som høylydte
protester og politioppbud. Anklagene for
rasehat eller forakt for «den tredje ver-
den» overbeviser ikke helt — denne «ten-
dens» er litt for presis til å svare til fil-
mens opplegg. Filmen er snarere et uap-
pettlig eksempel på en viss italiensk film-
skole, hvis menneskeforakt, kynisme og
anløpne sensasjons-estetikk er almen, og
rammer hvite og farvede hulter til bulter.
Jacopettis «Mondo Cane» og *Climatis* tid-
ligere film «Adjø Afrika» inngår i gen-
ren, som med forkjærlighet spesialiserer
seg på det under-menneskelige og kval-
mende i alle dets former — fra sentimen-
tale hundebegravelser i California til opp-
sprettede elefantbuker i Kenya — i farver
og til patetisk musikk! Kameraføring og
klipping har noe hysterisk urolig ved seg,
«poesien» er mildt sagt tvilsom og den
forlorne patos i kommentaren har — selv
oversatt til engelsk og norsk — et preg
av hektisk og smart ukultur. Informa-

sjonsverdien er lik noe nær null — det
dreier seg om ekstreme kuriositeter med
en viss hang til det makabre og udelikate.
Ikke sjelden er atmosfæren i disse filmene
et slags muntert menneskehat. Mennesket
er for denne fotolinse, og for mannen bak
den, lite annet enn «den nakne ape», for
å sitere en boktittel av året. Statens film-
kontroll klipper lite, om overhodet noe i
denne smakløse masse bilder. Men her
bankes altså inn, med trommer, trompeter,
fioliner og «stemninger», noe som kan-
skje er farligere enn pornografiens ofte
barnslige «dristighet».

Nokså urettferdig er det å nevne *Na-
than Kroll's* «Verdenskrigen 1914—18» i
samme åndedrett. Filmen bygger på *Bar-
bara W. Tuchmans* ypperlige bok «August
1914», og åpner — som boken — med
«den gode, gamle tidens» siste store be-
givenhet: Kong Edward VII's begravelse,
der en også får et lynsnart glimt av Nor-
ges unge konge Haakon VII i gravfølget.
Så bærer det løs. Som boken er også fil-
men en flammende anklage mot de stats-
menn som satte Ragnarokk igang.

Endel slike dokumentarfilmer har vært
laget tidligere. Mange husker også BBC's
store serie i fjernsynet for et par år siden,
«The Great War» — den ble også vist
hos oss. *Nathan Kroll* har skummet den
siste kremen av Europas historiske film-
arkiver, og legger tildels frem nye og
overraskende gode bilder, blant annet fra
tsarens Russland. Stoffet er også stramt
og godt redigert, selv om hele krigsskue-
plasser må utelates (Gallipoli-felttoget,
for eksempel).

Det blir så menn rikelig nok tilbake.
Kontrasten mellom de vaiende fjærbusker
og paradeuniformer på den ene side, og
skyttergravens søle, rotter og blod på den
andre, utstilles enda en gang. De enkle
mennesker som trenger fred og får krig,
fra de fornemt og arrogant ubegavede

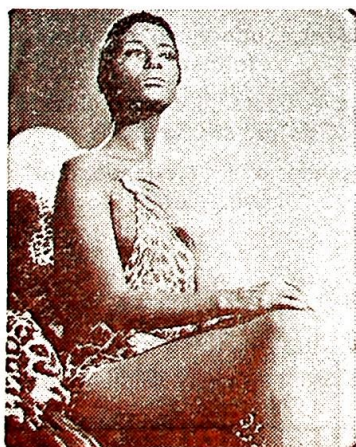

mennesker de betror makten over sine
skjebner. Så langt — så bra.

Også her er det imidlertid nødvendig
med et markert forbehold overfor kravet
på dokumentarisk objektivitet. Filmen er
etterpåkløkt, og det i to lag. Ikke bare
fremmer den ukritisk mellomkrigstidens
unyanserte og urettferdige tese om Tysk-
lands eneskyld for krigen, med Wilhelm
II som den store skurk. Den har også tol-
ket den første verdenskrig i lyset fra den
annen, og forenkler konflikten til et sam-
menstøt mellom tysk barbari og vest-euro-
peisk anstendighet. Det er for enkelt.
Bildeutvalget er godt og riktig, men kom-
mentaren holder ikke mål, for en balan-
sert historisk kritikk — her virker det som
om filmen er laget i 1945.

Hva denne filmen imidlertid viser oss
med full tyngde, er at krigen ikke bare
(som Clemenceau sa) er en altfor alvorlig
affære til at den kan overlates generalene.
Den er altfor alvorlig til at den kan be-
tros statsmennene. Kort sagt: Altfor al-
vorlig til overhodet mer å finne sted.

brm.

ST. OLAV

KATOLSK TIDSSKRIFT FOR RELIGION OG KULTUR

Ansvarshavende redaktør: Åge Rønning.

Faste medarbeidere: Hallvard Rieber-Mohn O.P., D. J. Boers O.F.M.,
Bitten Sand, Gunnar Magnus og Jan Cato Mollestad.

Redaksjonens adresse: Akersveien 5, Oslo 1, telefon 20 72 26.

Redaktøren privat 28 01 04.

Ekspedisjon og forlag: Akersveien 5, Oslo 1.

Kontortid 9—16. Lørdag 9—14. Telefon 20 72 48.

Abonnement (direkte ell. gjennom
postkontorene). Kr. 25 pr. år,
kr. 12.50 pr. ½ år. Utlandet kr. 30.

Annonser: 10 dager før utg.dagen.
24 nr. årlig. - Postgiro 204 648.